Available online at www.sciencedirect.com

ScienceDirect

journal homepage: <http://www.elsevier.com/locate/kontakt>

Editorial

Migrace jako výzva pro Evropu

Jitka Vacková *

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, Ústav sociálních a speciálněpedagogických věd, České Budějovice, Česká republika

Lidé migrovali již od věků, základní premisa přežít je světlem v dálce, ke kterému kráčíme skrze potřebu otevřené budoucnosti, jak ji zmiňuje např. Matějček [1]. Tato potřeba nás vede k aktivitě, smysluplnému životu; naopak uzavřená budoucnost přináší zoufalství.

Lidé přicházejí do Evropy z mnoha různých důvodů, zejména z ekonomických (pro chudobu), politických, vzhledem k probíhající válčným konfliktům i z důvodu ohrožení svého života pronásledováním. Pronásledování mohou být pro svou rasu, náboženství, národnost, příslušnost k sociálním vrstvám či pro své politické názory [2]. V roce 2015 se podle Amnesty International [3] vydal cca milion lidí ze Sýrie, Eritreje (většinou uprchlíků) na nebezpečnou cestu s cílem najít ochranu v Evropě; bohužel téměř čtyři tisíce lidí za tuto cestu zaplatily životem. Nejen Evropa čelí migrační krizi – nesrovnatelně více uprchlíků je nucen přijmout Libanon (přijal cca milion uprchlíků ze Sýrie, který tvoří čtvrtinu jeho populace), dále Pákistán, Etiopie či Čad. Naše vnímání tedy nemůže být eurocentrické, i přestože je obtížné uvažovat v širších geografických souvislostech.

Základními evropskými principy je chránit evropskou identitu a rozmanitost v době globalizace; podporovat hospodářskou a sociální solidaritu a umožnit evropským zemím praktickou spolupráci [4]. Vznikající kulturní rozmanitost otevírá různé otázky ve vztahu k zachování identity. Co však charakterizuje českou, potažmo evropskou identitu uvnitř současné Evropy? Strukturovanost pojetí identity může být charakterizována z hlediska: (a) *historického vědomí*: společné historické milníky; společné osobnosti, které nás ovlivňovaly a svým životem tak ukazovaly cestu hodnou následování; (b) *územního vymezení*: státní

hranice – tvořící psychologický (ne geologický) předěl mezi jednotlivými státy; (c) *jazyka*; (d) *tradic a zvyků*, jež přinášejí jistotu do životaběhu každého člověka a mnohdy smysluplnost jeho existence. Podobnou funkci zajištění jistoty a bezpečí má institucionalizované *náboženství* (v křesťanství se svou trojjednotostí boha nabízí zvnitřnění psychosociálních potřeb jednotlivců či rodin...). Chránit *evropskou identitu a rozmanitost* znamená zaměřovat se na oba aspekty nejen staticky, ale též dynamicky. Uzavření evropských hranic nepředstavuje zachování tohoto principu a ve své podstatě je nemožné, neboť jsme se jej zavázali dodržovat nejen vůči sobě, ale i vůči svým neunijním sousedům. Dodržování mezinárodních principů chrání nejen ostatní, ale především naše hodnoty.

Co je tedy výzvou pro současnou Evropu a jednotlivé státy uvnitř? Populační prognóza pro Evropu [5] ukazuje, že podíl populace v Evropě na celosvětovém počtu lidí bude v roce 2050 7,48 % (pro srovnání – v roce 1955 tento podíl činil 22,84 %; v roce 2016 9,94 %). Míra plodnosti – tedy průměrný počet potomků na jednu ženu (tzv. fertility rate) – byla v roce 1955 2,66 dětí; v roce 2016 1,6 dětí a prognóza pro rok 2050 ukazuje počet 1,79 dětí na jednu ženu [4]. Věkový medián byl dle Europe Population [4] v roce 1955 30 let, v roce 2016 41,9 let a prognosticky – v roce 2050 – 46 let. Tento vývoj nám alarmujícím způsobem ukazuje, že evropská populace stárne (to se však netýká celosvětové populace) a ve své podstatě „vymírá“. V současnosti je patrné, že právě imigrace (pokud by byla řízená) velmi efektivně řeší problematiku průběžného financování důchodového systému (např. v ČR), aktivního podílu na daňovém systému států EU a zajišťuje přísun ekonomicky aktivní pracovní síly tam, kde výrazně chybí (stát též ušetří

* **Korespondenční autor:** doc. Mgr. et Mgr. Jitka Vacková, Ph.D., sekční editorka časopisu Kontakt, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, Ústav sociálních a speciálněpedagogických věd, Jírovcova 1347/24, 370 04 České Budějovice, Česká republika; e-mail: vackova@zsf.jcu.cz; <http://dx.doi.org/10.1016/j.kontakt.2017.09.012>

za náročnou profesní a vzdělanostní přípravu). Řízená migrace, která byla např. v ČR nastartována aktivním výběrem kvalifikovaných zahraničních pracovníků, představuje optimální řešení tohoto vývoje. Další klíčovou oblastí, která reaguje na vstup cizinců do států EU, je integrační politika, jež je velmi dobře propracována ve vztahu k azylantům (tedy de facto k uprchlíkům, z angl. recognized refugees), avšak ekonomičtí imigranti (kteří azylanty početně převažují) se na vybraných aspektech integrace musí podílet samostatně (i finančně – např. si samostatně hradí jazykové kurzy). V tomto ohledu je nezbytné přehodnotit integrační politiku ve vztahu k ekonomickým imigrantům (samostatně se jí zabývají podniky, které přijímají zahraniční pracovníky) a zajistit tak jejich povinnost aktivně se podílet v rámci výuky jazyka, sociokulturního minima, dále sociálního i právního minima platného v demokratických společnostech. Další možností je jistě řízená integrace regionálního charakteru – tedy zodpovědnost místních samospráv za integraci cizinců (ekonomických imigrantů) ve své oblasti. To může být zajišťováno terénními sociálními pracovníky, kteří tak budou preventivně působit proti sociálnímu vyloučení a xenofobii komunit přijímajících imigranty a úzce spolupracovat se zaměstnavateli těchto skupin obyvatel.

Je patrné, že soužití minorit a majorit bylo a je aktuální v celém vývoji lidstva. Dovolte mi, abych na závěr jen připomněla slova prvního československého prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka [6]:

„Národnostní a rasové minority byly od samého počátku vývoje lidstva. De facto každý evropský stát má v sobě jazykové menšiny; malé státy a národy jsou minoritami mezi státy většími, a i ty největší státy a národy jsou konec konců menšinou ve srovnání s lidským světem. Proto správné řešení minoritní politiky je předpokladem lepší a světovější organizace světa.“

L I T E R A T U R A

- [1] Matějček Z. Škola rodičů. Praha: Maxdorf; 2000, 285 s.
- [2] Informační centrum OSN v Praze, Dokumenty OSN, Úmluva o právním postavení uprchlíků; 1951. [online] [cit. 2017-09-16]. Dostupné z: www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/uprchlici.pdf
- [3] Amnesty International. Migranti a uprchlíci; 2017. [online] [cit. 2017-09-16]. Dostupné z: https://www.amnesty.cz/migrace?utm_source=cpc&gclid=EAIaIQobChMI28GB8rys1gIVDouyCh2M0ggVEAAYASAAEgKu2M0ggVEAAYASAAEgKuFDPD_BwE
- [4] Fontaine P. Europe in 12 lessons. The European Union Explained. Luxembourg: Publications Office of the European Union; 2014, 80 s. Doi: 10.2775/64440.
- [5] Europe Population. Worldometers; 2017. [online] [cit. 2017-09-16]. Dostupné z: <http://www.worldometers.info/world-population/europe-population/>
- [6] Čapek K. Hovory s T. G. Masarykem („Conversation with T. G. Masaryk“). Praha: Fr. Borový a Čin; 1937, 351 s.